

Několik pramenů z doby působení Carla Marii von Webera ve Stavovském divadle

JANA VOJTĚŠKOVÁ

V roce 2013 si připomínáme 230. výročí otevření významné pražské divadelní scény – Stavovského divadla. U této příležitosti uspořádal Institut umění – Divadelní ústav v Praze, Národní divadlo a Carl-Maria-von-Weber-Gesellschaft konferenci s názvem *230 let Stavovského divadla v Praze / Tvůrčí potenciál scény v evropském kontextu*. Pozornost byla věnována také osobnosti skladatele, dirigenta, klavíristy a kritika Carla Marii von Webera, od jehož nástupu na místo kapelníka a ředitele opery Stavovského divadla v Praze uplynulo právě 200 let.¹

V lednu roku 1813 podnikal tehdy šestadvacetiletý skladatel Carl Maria von Weber (1786–1826) koncertní cestu po Evropě a zamýšlel cestovat do Itálie. Praha pro něho byla zpočátku jen jednou ze zastávek. Okolnosti však přispěly k tomu, že Weber změnil původní plán a přijal v Praze tříleté angažmá ve Stavovském divadle.

Weberovo rozhodnutí bylo rychlé, již od 1. dubna 1813 vykonával svou novou funkci kapelníka. Nejvíce mu k ní pomohl jeho blízký přítel Johann Gänsbacher, který v té době žil v Praze a zajistil Weberovi potřebné kontakty. Seznámil ho především s impresáři opery Stavovského divadla Karlem Liebichem, který věřil, že mu Weber pomůže reorganizovat v té době silně upadající pražskou operu. Dal Weberovi téměř neomezené pravomoci, což bylo jistě pro mladého Webera lákavé. Svou roli zde hrála i Weberova finanční situace a perspektiva, že angažmá za 2 000 zlatých ročně a 1 000 zlatých z benefice mu pomohou splatit dluhy, které zanechal ve Stuttgartu.

Rozčarování na sebe nenechalo dlouho čekat. Provinční Praha, už dávno postrádající hudební lesk doby Mozartovy, musela ostře kontrastovat s hudebním životem v centrech, z nichž Weber do Prahy přijížděl. Opera i koncertní život v té době v Praze upadaly. Financování hudebního života bylo značně omezeno po rakouském státním bankrotu v roce 1811, který zásadně snížil příjmy od mecenášů. Pro Webera to ovšem byla velká výzva a do práce se vrhl s elánem. Rozpustil německou operu založenou v roce 1807 svým předchůdcem, kapelníkem a populárním skladatelem Wenzelem Müllerem, a začal budovat od základu nový soubor. Jako kapelník a ředitel opery odjel do Vídně angažovat zpěváky. Současně začal tvořit i umělecky hodnotný divadelní repertoár.

1) Tento příspěvek vznikl za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum (DKRVO 2013/44, 00023272).

Za dobu svého tříletého působení uvedl Weber ve Stavovském divadle přes šedesát titulů od více než tří desítek autorů. V prvním roce převažoval francouzský repertoár v německých překladech – po dvou operách G. Spontiniho, L. Cherubiniho (oba žili v Paříži) a E. N. Méhula a po jedné od N. Isouarda a Ch. S. Catela. Jediná opera, která v prvním roce Weberova angažmá nepatřila do tohoto okruhu, byl *Carlo Fioraz* od německého skladatele F. Fränzla, jehož Weber poznal v Mnichově.

Rok 1814 zahájil Weber opět francouzskou operou. Zamýšlel tak připravovat diváka směrem k romantickému repertoáru. Z francouzských autorů přibyli k již jmenovaným ještě A. E. M. Grétry, P. Gaveaux a H. M. Berton. Zazněla také díla dvou italských skladatelů: v Německu oblíbená opera *Die Dorfsängerinnen* od V. Fioravatiho a tři opery od F. Paera. Skladby jiných italských skladatelů (kromě ve Vídni žijícího A. Salieriho) Weber v Praze neprovedl. Zhruba po roce svého působení se začal orientovat na německý repertoár. Z klasické opery nastudoval v Praze oblíbeného *Dona Juana*, dále *Tita* a v době Weberovy dovolené dával jeho zástupce Franz Clement ještě *Figarovu svatbu*. Uměleckým vrcholem v roce 1814 měl být Beethovenův *Fidelio*: jeho přípravě věnoval Weber mimořádnou pozornost. Chladné přijetí opery Webera velmi zklamalo a přimělo ke známému nelichotivému výroku o pražském publiku, když napsal: „Jsou to opravdu velké věci v hudbě, ale – nerozumějí tu ničemu. Ať mne čert vezme, Kašpárek, to je to pravé pro ně.“²

V následujícím roce k francouzským operám přibyla *Hélène* od E. N. Méhula a *Der neue Gutsherr* od A. Boieldieua. Kromě již uvedených autorů nastudoval v tomto roce také Meyerbeerova *Alimelka*, o kterém psal také do pražských *K. K. privilegierte Zeitung*, dále operu svého rivala, berlínského kapelníka B. A. Webera *Die Wette* (opera v Praze propadla) a operu českého skladatele J. J. Röslera *Elisene*. Tato opera byla v Praze poprvé inscenována už za Weberova předchůdce a získala si sympatie diváků. Díla jiných svých českých současníků Weber neuvedl.

V posledním roce svého pražského pobytu, v roce 1816, nastudoval Weber ještě jedenáct titulů – mezi nimi *Richarda Löwenherze* A. E. M. Grétryho, *Jocondu* N. Isouarda a *Strickleiter* P. Gaveauxa, z německých oper *Athalii* J. N. Poisla a *Fausta* L. Spohra, jímž definitivně ukončil své angažmá v Praze.

Zajímavé je, že Weber v době, kdy byl kapelníkem pražského Stavovského divadla, zde neuvedl žádnou ze svých oper. Na jeho *Silvanu* (dokončenou v roce 1810) si Pražané museli počkat až do roku 1817, 28. března ji jako host za velmi vřelého přijetí publika sám dirigoval. Prahu navštívil v tom roce ještě jednou v listopadu, kdy zde slavil sňatek k Carolinou Brandtovou. *Abu Hassana* (z roku 1811) slyšeli Pražané o dva roky později (21. 7. 1819) a opět o dva roky později (29. 12. 1821) byl ve Stavovském divadle uveden *Der Freischütz*. Toho pak řídil Weber v Praze 15. 2. 1822 a ještě při padesátém pražském provedení této opery 8. 11. 1823. O několik měsíců později v březnu 1824 se pak na scénu Stavovského divadla dostala *Euryantha*. *Oberon* v Praze zazněl až po Weberově smrti v roce 1828. Svá díla ale Weber představil na koncertech. Po příjezdu do Prahy v roce 1813 uspořádal první koncert 6. března, kdy dirigoval svou symfonii, koncert a *Hymnus*.

2) „Es sind wahrhaft große Sachen in der Musik, aber – sie verstehens nicht, – man möchte des Teufels werden, Kasperl das ist das wahre für sie.“ Johannu Gänsbacherovi, Praha 1. 12. 1814.

Webera jeho pražské aktivity velmi vyčerpávaly. Nejenže byl kapelníkem opery, ale musel zajišťovat také dramaturgii, produkci a režii. V korespondenci si opětovně stěžoval, že má v Praze minimální prostor pro vlastní tvůrčí činnost. Nepočítal s tím, že by si chtěl pražské angažmá prodloužit. K definitivnímu rozhodnutí opustit Prahu přispěl přísný reskript nejvyššího zemského výboru, který dozoroval vedení Stavovského divadla. Podle něho impresárió Liebich v posledních třech letech operu zanedbal. Weber byl tímto hodnocením velmi zklamán. Napsal Liebichovi obsáhlý dopis, v němž obhajoval své snahy o povznesení pražské opery.³

Wahrlich, mein verehrter Freund, die Eröffnung, die Sie mir von den Bemerkungen der hohen Landesstelle in Betreff des Zustandes der Oper machen, die den Vorwurf ausdrücken, daß seit dem Jahre 1812 nichts für dieselbe geschehen sey, hat den bittersten Augenblick meines Künstlerlebens herbeigeführt. Einen Augenblick, dessen Erscheinung ich mir bei dem Bewußtseyn meines Eifers für die Sache nie und am allerwenigsten an einem Orte erwartet hätte, wo ich durch rastlose Thätigkeit meine Gesundheit und die Zeit zusetzte, in der ich als Componist etwas für die Welt und meine Ehre zu leisten im Stande gewesen wäre. Bloss um das schöne Bewußtseyn zu haben, den alten Ruf der Prager Musikvollkommenheit herzustellen, und zugleich zu zeigen, daß doch wenigstens eine Kunstanstalt vorhanden sey, die ohne die tausend gewöhnlichen kleinlichen Handwerks- und Neides-Erbärmlichkeiten rein und fern von allen Nebenrücksichten wirke und handle.

O Velikonocích 1816 podal Weber impresáriovi Liebichovi výpověď. S Prahou se Weber rozloučil 7. října, kdy odejel s Carolinou Brandtovou do Berlína k pohostinské hře. Mezitím už ale vyjednával s intendantem drážďanského divadla o místě kapelníka u tamní opery.

Weberovo tříleté působení v Praze je dobře doloženo prameny. Z té doby se dochovalo asi 271 jeho dopisů, dále Weberův pražský zápisník, tzv. Notizen-Buch, a články, které Weber publikoval v pražském tisku. České prameny jsou poměrně zevrubně zpracovány.⁴ Podrobně je prostudoval a interpretoval Zdeněk Němec v knize *Weberova pražská léta*, vydané v roce 1944.⁵ Z něho vycházel ve Weberově biografii i John Warrack.⁶ Pražskými prameny se zabýval také Jaroslav Bužga.⁷ V poslední době je velkým počinem projekt souborné edice korespondence, deníků a díla Carl-Maria-von-Weber-Gesamtausgabe (dále WeGA), která je přístupná online.⁸ Nabízí se otázka, zda všechny prameny, které viděl Zdeněk Němec v době 2. světové války, jsou k dispozici i dnes.⁹

3) Carl Maria von Weber an den Theaterdirektor Liebich in Prag. Prag, Ende November 1815 [online]. [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.weber-gesamtausgabe.de/de/A002068/Korrespondenz/A040835>

4) Dějiny pražského divadla srov. např. TEUBER, Karl Oscar: *Geschichte des Prager Theaters I–III*, Haas, Praha 1883–1888.

5) NĚMEC, Zdeněk: *Weberova pražská léta*, L. Mazáč, Praha 1944.

6) WARRACK, John: *Carl Maria von Weber*, Claassen Verlag, Hamburg 1972, 489 s.

7) BUŽGA, Jaroslav: *Carl Maria von Webers Prager „Notizen-Buch“ (1813–1816). Kommentar und Erstveröffentlichung des Originals*, in: *Oper heute*, Henschelverlag Kunst und Gesellschaft, Berlin 1985; BUŽGA, Jaroslav: *Weber als Operndirigent in Prag*, Beiträge zur Musikwissenschaft 30, 1988, s. 58–61; BUŽGA, Jaroslav: *von WEBER Carl Maria*, in Ludvová Jitka et al.: *Hudební divadlo v českých zemích. Osobnosti 19. století*, Divadelní ústav – Academia, Praha 2006, s. 616–618.

8) <http://www.weber-gesamtausgabe.de>

9) Němec bohužel ve většině případů nezmínil uložení pramenů, ze kterých čerpal.

V Národním muzeu – Českém muzeu hudby se dochovalo šest Weberových dopisů a jedna partitura s Weberovými vlastnoručními přípisy.¹⁰ Všechny rukopisy pocházejí ze sbírky Richarda Morawetze (1881–1965), který zakoupil v roce 1908 bohemikální prameny z kolekce Friedricha Donebauera na aukci v Berlíně u J. A. Stargardta. Donebauerova sbírka patřila na přelomu 19. a 20. století k nejvýznamnějším soukromým hudebním sbírkám na území Rakouska-Uherska. Friedrich Donebauer (1849–1916) se soustředil na dopisy hudebníků, jejich podobizny, notové zápisy, lístky do památníků a jiné. Vydal tři katalogy své rozsáhlé sbírky.¹¹

V prvním katalogu z roku 1894 uvádí Donebauer tři Weberovy vlastnoruční dopisy a jeden dopis Weberova syna Maxe Marii. V druhém soupisu z roku 1900 se kromě dvou dopisů skladatelových zahrnutých již v předcházejícím katalogu objevují ještě tři další Weberovy dopisy, jeden dopis Caroliny Weberové a titulní list *Euryanthe* s Weberovou vlastnoruční poznámkou: *Zur Aufführung auf dem königlichen ständischen Theater in Prag Carl Maria von Weber*. Třetí soupis, který byl zároveň aukčním katalogem firmy Stargardt v Berlíně, kde byla sbírka v roce 1908 dražena, udává kromě dřívějších exemplářů ještě nejceněnější předmět sbírky, a sice tzv. Notizen-Buch, Weberův vlastnoruční zápisník z doby jeho kapelnické činnosti v Praze, kde zachytil opery, melodramy a činohry s hudbou, které během svého tříletého období v Praze dával na scéně Stavovského divadla. Tento pramen je dnes uložen v Pražské konzervatoři¹² a je zpřístupněn v české muzikologické literatuře (překlad do češtiny publikoval Zdeněk Němec, op. cit. v pozn. 5; edici originálu vydal Jaroslav Bužga).¹³ WeGA Notizen-Buch do své edice nezařadila.

Donebauerova sbírka byla v roce 1908 rozprodána na zmíněné aukci u Stargardta. Pražské hudební instituce se snažily získat bohemikální prameny, žádné z nich se však nepodařilo sbírku zakoupit jako celek. Pravděpodobně v té době se Notizen-Buch dostal do archivu Pražské konzervatoře.¹⁴ Některé dopisy z Donebauerovy sbírky koupil továrník Richard Morawetz.¹⁵ Ten emigroval v roce 1938 před nacisty a zanechal svou sbírku v Čechách. Po válce pak byla konfiskována komunisty a uložena v Památníku národního písemnictví a v Literárním archivu Národního muzea. Po roce 1989 ji restituovali Morawetzovi dědicové, kteří pak sbírku prodali do Českého muzea hudby, a to ve dvou částech – v roce 2003 a v roce 2008. V druhém přírůstku se dnes nachází také šest dopisů Weberových.

10) V době zpracování tohoto příspěvku nebyly tři z těchto dopisů zpřístupněny ve WeGA. Jejich edice byla doplněna při aktualizaci stránek Version 1.1.7 (17. 4. 2013). Skutečnost, že tyto dopisy jsou uloženy v Českém muzeu hudby, není doposud v WeGA uvedena. [online]. [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.weber-gesamtausgabe.de>

11) *Aus der Musik- und Theaterwelt. Beschreibendes Verzeichnis der Autographen-Sammlung Fritz Donebauer in Prag*, Vorwort von Richard Batka, Buchdruckerei Löwit & Lamberg – Selbstverlag, Prag 1894. *Beschreibendes Verzeichnis der Autographensammlung Fritz Donebauer in Prag*, Vorwort von Richard Batka, 2. Ausgabe, Buchdruckerei Löwit & Lamberg. – Selbstverlag, Prag 1900. *Sammlung Fritz Donebauer – Prag. Briefe, Musik-Manuskripte * Porträts zur Geschichte der Musik und des Theaters. Versteigerung vom 6. bis 8. April 1908 durch J. A. Stargardt Verlagsbuchhandlung und Antiquariat Berlin W. 35. Lützowstr. 47*. [Aukční katalog. Berlín 1908].

12) Dnes v Knihovně a archivu Pražské konzervatoře, sign. 2 C 557.

13) *Oper heute: Ein Almanach der Musikbühne*. [Bd.] 8. Berlin: Henschelverlag, 1985. 263, [1] s.

14) Pramen nemá žádné přírůstkové číslo, z něhož by se dalo zjistit, od kterého roku ho konzervatoř vlastní.

15) POŠTOLKA, Milan: *Hudební památky Morawetzovy sbírky*, Časopis Národního muzea, oddíl věd společenských 131, 1962, s. 89–113.

Dva z nich přešly z Donebauerovy sbírky, další získal Richard Morawetz vlastní sběratelskou činností.

Kromě následujících stručných charakteristik těchto dopisů jsou k dispozici jejich edice i podrobnější registry.¹⁶

Carl Maria von Weber Friedrichu Rochlitzovi. Praha, 22. 2. 1813.

NM-ČMH G 13725 (fotokopie autografu, originál dopisu není znám), 4 popsané strany

Weber popisuje Rochlitzovi, za jakých okolností podepsal smlouvu pro pražské angažmá, a stále ještě doufá, že v budoucnu uskuteční svou cestu do Itálie. Nyní je zaměstnán korespondencí s nově angažovanými členy opery a spolu s impresáři Liebichem se chystá na cestu do Mannheimu a Mnichova. Na komponování má málo času. Složil dvě nové písně [*Sind es Schmerzen*, WeV L.36?, *Unbefangenheit „Frage mich immer“*, WeV L.37?] a pro fagotistu Brandta z Mnichova, který měl v Praze koncert 19. 2., *Andante und Rondo Ungarese* [WeV N.7a]. Připravuje na koncert 6. 3., kde by mohl dávat *Hymnus* na Rochlitzův text [WeV B.8]. Potřebuje nějaké dobré operní libreto. Impresáři Joseph Seconda se zajímá o Weberovy opery a tenorista Julius Miller chce dávat *Silvanu* jako benefici.

Carl Maria von Weber Johannu Gänsbacherovi. Praha, 5. 3. 1814.

NM-ČMH G 13723, autograf, 2 listy, 4 popsané strany.

Weber sděluje podrobnosti o své dosavadní činnosti v Praze. Především vyjmenovává osmnáct oper, které doposud nastudoval. Zmiňuje se i o koncertech, které řídil – 25. 12. Meyerbeerovo oratorium *Gott und die Natur*, 25. 2. Gänsbacherovo *Requiem* a 28. 2. Haydnovo *Die Schöpfung*. Upozorňuje i na koncert připravovaný na 4. dubna, kde chce uvést české autory – Tomáška, Vitáska a Dionýza Webera – a také několik maličkostí od Voglera a Glucka. Jeho orchestr zní výborně. Weberovo *Te Deum* hráli ve Valdštejnské zahradě. Začal komponovat novou *Sonátu pro klavír As dur* [WeV Q.3]. Na závěr ještě poznamenává, že studuje Voglerovu operu *Samori*.¹⁷

Carl Maria von Weber Adolphu Martinu Schlesingerovi. Praha, 9. 3. 1816.

NM-ČMH G 13726, autograf, 1 list, 2 popsané strany

Weber avizuje nakladateli, že brzy pošle třetí sešit cyklu [Leyer und Schwert, WeV L.49?] na básně Karla Theodora Körnera. Oznamuje také, že zhudebnil *Die Temperamente beim Verluste der Geliebten* [WeV L.48] podle básní Friedricha Wilhelma Gubitze a jeden sešit *Romanzen und Lieder* [WeV ?].

Carl Maria von Weber Johannu Gänsbacherovi. Dresden, 11. 1. 1825.

NM-ČMH G 13724, autograf, 1 list, 2 popsané strany

Weber oznamuje, že se mu 6. 1. narodil syn [Alexander Victor Heinrich Maria von Weber]. Z Londýna obdržel první akt libreta ke své nové opeře [*Oberon*]. To mu ale nepomůže, dokud neuvidí celek. Svou cestu do Anglie by rád o rok posunul.

Carl Maria von Weber: Janu Nepomuku Štěpánkovi. Dresden, 7. 6. 1824.

NM-ČMH G 13729/92 (Štěpánkovo album), 1 dvojlíst, 2 popsané strany

Z Weberových dopisů dochovaných v ČMH jsou dva součástí alba, v němž jsou uloženy dopisy adresované Janu Nepomuku Štěpánkovi, který byl v letech 1824–1834 spolu s Ferdinandem

16) Viz <http://opac.nm.cz:8080/opaccmh/>, <http://www.weber-gesamtausgabe.de>

17) Tu ovšem během svého kapelnictví ve Stavovském divadle neuvedl.

Jan Nepomuk Štěpánek

Mědirytina ze Štěpánkova alba, podle kresby F. v. Lütgendorfa ryl G. Döbler, 20. léta 19. století / Copper engraving from the Štěpánek album after a drawing by F. v. Lütgendorf, engraved by G. Döbler, 1820s
NM-ČMH G 13729

Polawským a Josephem Kainzem členem triumvirátu Stavovského divadla. Dopis odeslaný Weberem z Drážďan 7. 6. 1824 je odpovědí na Štěpánkův dopis z 27. 3. a týká se Weberova honoráře za provedení českého překladu opery *Der Freischütz*. Weberovi připadá divné, že za jeden honorář měly být prováděny dvě verze opery, ale nechce dát starým přátelům odmítavou odpověď a rozhodnutí o honoráři nechává na nich.

Carl Maria von Weber Stavovskému divadlu. Dresden, leden 1826.

NM-ČMH G 13729/94 (Štěpánkovo album), 1 dvojlist, 3 popsané strany

Druhý dopis z Štěpánkova alba je vlastně oběžníkem, v němž Weber upozorňuje, že právo k provozování německé verze opery *Oberon* může udělit pouze autor a nikoli nesvědomití obchodníci, kteří šíří nelegální kopie. Weber zrozeslal upozornění evropským operním scénám v Altenburgu, Bambergu, Hamburgu, St. Petersburgu aj. Do Prahy jej poslal s vlastnoručním přípisem, že kvůli všeobecnému opatření posílá oběžník i těm scénám, pro které je jistě zbytečný:

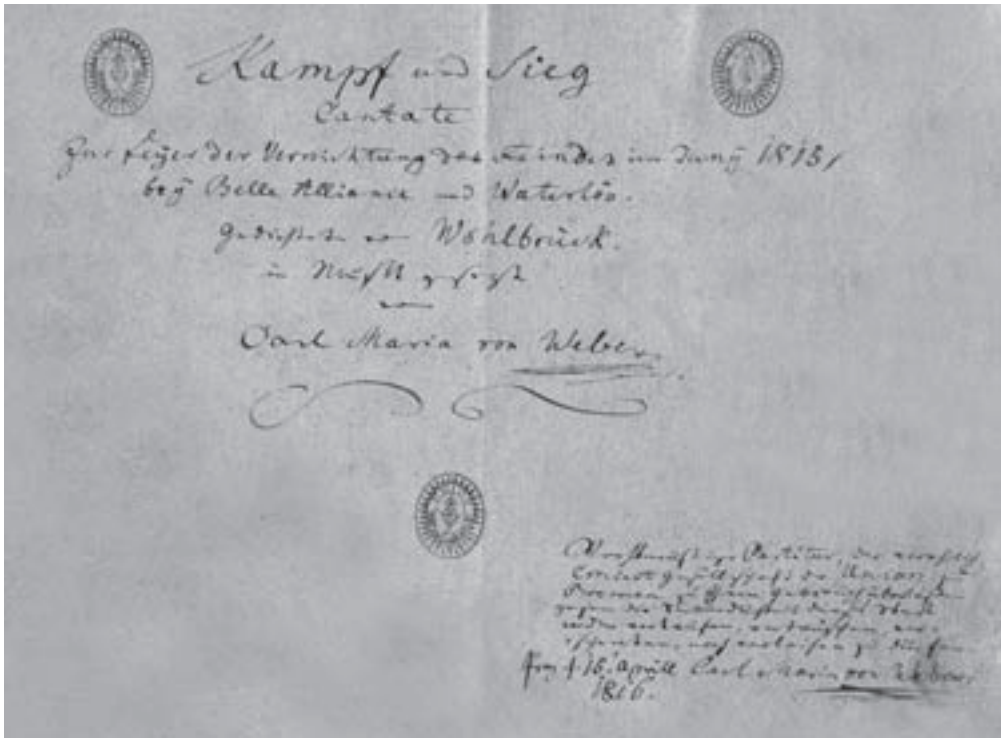
Um der Allgemeinheit der Maaßregel willen,

konnte ich selbst [!] denjenigen Bühnen bei denen sie gänzlich überflüssig ist, die Zusendung nicht wohl ersparen. Wofür ich Ihre freundliche Nachsicht wiederholt in Anspruch nehme.¹⁸

Ve sbírce Richarda Morawetze se zachoval také opis Weberovy kantáty *Kampf und Sieg* (WeV B.10) se skladatelovými autografními poznámkami v partituře a s jeho vlastnoručním přípisem na titulním listu. Je známo, že Weber v Praze mnoho času a soustředění na komponování neměl. Kantáta *Kampf und Sieg* je jedním z mála rozsáhlejších děl, která v Praze vznikla. Komponována byla bezprostředně pod dojmem Napoleonovy porážky u Waterloo 18. 6. 1815. Weber, který zažil bouřlivé oslavy vítězství v Mnichově, zhudebnil text Johanna Gottfrieda Wohlbrücka. Kantáta měla premiéru 22. prosince 1815 v Praze na Weberově benefičním koncertu (kromě Mozartovy *Symfonie Es dur* zazněl ještě Weberův klavírní koncert a jeho písně). Dílo bylo přijato s nadšením. Weber byl potěšen i proto, že Beethovenova podobně zaměřená *Schlacht bei Vittoria (Wellingtons Sieg)* se v Praze nelíbila.

Pomocí kantáty se Weber snažil proniknout k panovnickým dvorům v Evropě. Už v dubnu následujícího roku psal (Gottfriedu Weberovi, Praha 24. 4. 1816), že kantátu poslal rakouskému císaři Františkovi I. Panovník ji ale obdržel pravděpodobně krátce po smrti císařovny, takže ji asi ignoroval. Druhou partituru poslal pruskému králi Friedrichu Wilhelmu III. do Berlína, kterého zároveň požádal, aby směl kantátu provést při prvním výročí bitvy v červnu 1817 na koncertě ve prospěch válečných invalidů (provedení se opravdu uskutečnilo). Třetí partituru daroval do Anglie princovi regentovi a konečně čtvrtou přenechal

18) Za pomoc při přepisu autografních Weberových přípisů děkuji Vlastě a Hubertu Reittererovým.

Kampf und Sieg

Titulní strana partitury psaná Weberovou rukou / Title page of the score written in Weber's hand
NM-ČMH, č. př. / Acquisition number Ap 28/2008

koncertní společnosti (Concertgesellschaft) Union v Brémách k dobročinným účelům. A právě tento poslední exemplář se dnes nachází v Morawetzově sbírce v Českém muzeu hudby. Morawetz ji pravděpodobně získal z tzv. Heyerovy sbírky z Kolína nad Rýnem, jejíž katalog z roku 1916 partituru *Kampf und Sieg* uvádí.¹⁹ Zde jsou také podrobně popsány Weberovy vlastnoruční vpisky.²⁰

Partitura má autografní Weberův přípis, datovaný v Praze 15. dubna 1816. Protože ji Weber věnoval k dobročinným účelům, vymínil si, že nesmí být prodána, vyměněna, darována ani zapůjčena:

Rechtsmäßige Partitur der verehrlichen ConcertGesellschaft der Union zu Bremen zu Ihrem Gebrauch überlasse gegen die Verbindlichkeit dieses Stück weder verkaufen, vertauschen, verschenken, noch verleihen zu dürfen.

Prag d: 15 Aprill 1816 Carl Maria von Weber

Kantáta byla silně poplatná době a pro dnešního posluchače je už v mnohém nepochopitelná. Přesto má své důležité místo v procesu zrání Weberova kompozičního stylu. Je

19) Jako položku č. 243.

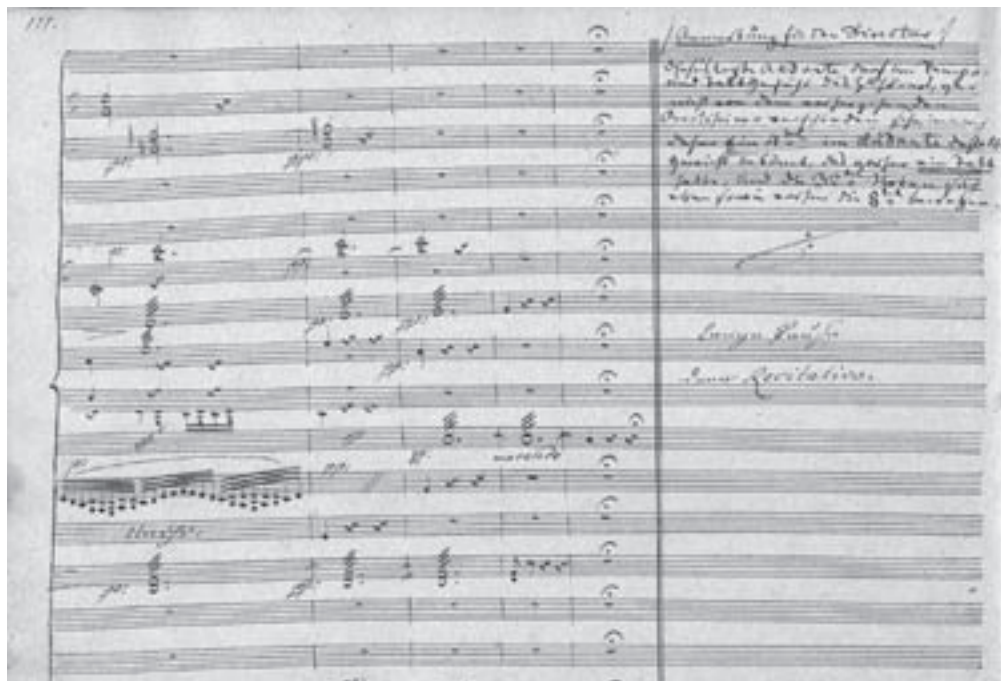
20) *Musikhistorisches Museum von Wilhelm Heyer in Cöln*, Katalog von Georg Kinsky, Vierter Band, Musik-Autographen, Cöln 1916, S. 210–212.

z ní zřejmé, že Weber získal v Praze velkou zkušenost s dramatickým repertoárem a uplatnil ji jak v této kantátě, tak i v pozdějších operách.

Na závěr uvedme ještě dva prameny dochované v Českém muzeu hudby vztahující se přímo k Weberově osobě. Jsou to doklady k svatbě, která se konala v Praze. Jedním z nich je originální povolení k sňatku pro Carolinu Brandovou²¹ s Carlem Mariou von Weberem, vydané c. k. městským hejtmanstvím a potvrzené konskripčním úřadem v Praze 30. 8. 1817 (kais. könig. Stadthauptmannschaft),²² a dále osvědčení opravňující Carla Mariu von Webera k sňatku s Carolinou Brandovou, vydané farářem královského kostela v Drážďanech Josephem Schmidem 18. 8. 1817 a opatřené pečeti královského kostela saského dvora.²³

Působení Carla Marii von Webera ve Stavovském divadle patřilo k významným etapám přední pražské scény. Těto skutečnosti si byli vědomi i sběratelé Friedrich Donebauer a Richard Morawetz. Díky nim se dodnes zachovaly v Českém muzeu hudby v Praze Weberovy rukopisy. Tvoří sice malý zlomek z celkového počtu autografních dopisů a hudebnin tohoto skladatele vzniklých v Praze, přesto jde o unikátní svědectví přímo spjaté s místem jejich vzniku.

Weberův soupis děl, která uvedl ve Stavovském divadle v letech 1813–1816, se v podobě tabulky nachází za anglickou mutací článku na s. 74.

Kampf und Sieg

Opis partitury, s. 111, s vlastnoruční poznámkou Carla Marii von Webera /

Manuscript copy of score, p. 111 with annotation in Weber's hand

NM-ČMH, č. př. / Acquisition number Ap 28/2008

21) Zde je psána jako Brand stejně jako v následujícím povolení pro C. M. von Webera.

22) NM-ČMH G 5365.

23) NM-ČMH G 5364.

Several Sources Pertaining to Carl Maria von Weber's Work for the Estates Theatre in Prague

JANA VOJTĚŠKOVÁ

This article was written on the occasion of the two hundredth anniversary of Carl Maria von Weber's assumption of the post of chief conductor and head of opera for the Estates Theatre in Prague. He served in that position from 1813 to 1815, during which time he greatly improved the quality of opera performances in Prague. The article discusses manuscripts preserved in the Czech Museum of Music: Weber's autograph letters, a manuscript copy of his cantata *Kampf und Sieg* with his own annotations, documents pertaining to his wedding with Carolina Brandt, and his *Notizen-Buch* in which he entered musical stage works presented in Prague during the time of his work for the theatre there. The article includes a table of works based on this last source.

Carl Maria von Weber – Estates Theatre – Czech Museum of Music – letters – Carolina Brandt – *Kampf und Sieg* – *Notizen-Buch* – opera of the nineteenth century

In 2013 we mark the 230th anniversary of the opening of an important Prague venue for theatrical art – the Estates Theatre. On this occasion the Arts and Theatre Institute in Prague, the National Theatre, and the Carl-Maria-von-Weber-Gesellschaft organized a conference titled *Two Hundred Thirty Years of the Estates Theatre in Prague: The Theatre's Creative Potential in the European Context*. Among other topics, attention was devoted to the composer, conductor, pianist, and critic Carl Maria von Weber (1786–1826), who assumed the position of chief conductor and administrative director of opera at the Estates Theatre two hundred years ago.¹

In January 1813 the twenty-six-year-old Weber undertook a concert tour of Europe and intended to travel to Italy. Prague was only to be one of his stops along the way, but circumstances contributed to a change in his plan, whereby he accepted a three-year engagement working for Prague's Estates Theatre. His decision was made quickly: he assumed his new position already on 1 April 1813. His greatest help in obtaining this job

1) This article, read as a paper at the said conference, was researched and written with financial support from the Ministry of Culture of the Czech Republic as a part of institutional financing of long-term conceptual development of the National Museum as a research organization (DKRVO 2013/44, 00023272).

Stavovské divadlo / The Estates Theatre

Litografie a kresba Robert Geissler, Berlin, vydal Friedrich Ehrlich, Praha, 60. léta 19. století / Lithograph and drawing, Robert Geissler, Berlin, published by Friedrich Ehrlich, Prague, 1860s
NM-ČMH-MAD č. př. / Acquisition number 894/58

came from his close friend Johann Gänsbacher, who was living in Prague at the time and arranged the necessary contacts for him. Above all Gänsbacher introduced him to Karl Liebich, impresario of the opera of the Estates Theatre. Liebich believed Weber would help him reorganize the operatic corps, which was then in serious decline. He gave Weber almost unlimited powers – surely an attractive offer for the young musician. Another factor was Weber's financial situation, with the prospect that this engagement, for annual compensation of 2,000 florins plus an estimated 1,000 florins from a concert given to benefit him, would help him pay debts he had left in Stuttgart.

But disillusion was not long in coming. Provincial Prague, having long since lost the musical lustre it possessed during Mozart's time, must have been a sharp contrast with musical life in the cultural centres from which Weber was coming to the Czech city. Both opera and concert life were on the wane in Prague at that time. Financing of music was greatly restricted after the Austrian state bankruptcy in 1811, which drastically reduced income from patrons. For Weber, however, this was a great challenge, and he launched into his work with élan. He dissolved the German opera, founded in 1807 by his predecessor (the conductor and popular composer Wenzel Müller), and began building a new ensemble from the ground up. As chief conductor and administrative director of the

opera he travelled to Vienna to hire singers, and also began forming a theatrical repertoire of high artistic quality.

During his three years of work in Prague Weber presented more than sixty works by more than thirty composers in new productions in the Estates Theatre. Dominant in the first year was French repertoire in German translations – two operas each by Gaspare Spontini and Luigi Cherubini (both of them Italians living in Paris), another two by Étienne Nicolas Méhul, and one each by Nicolas Isouard and Charles-Simon Catel. The only opera during the first year of Weber's engagement that did not fall into this group was *Carlo Fioraz* by the German composer Ferdinand Fränzl, whom Weber had met in Munich.

Weber began the year 1814 again with a French opera, intending to prepare audiences gradually for Romantic repertoire. French composers added to those already mentioned were André-Ernest-Modeste Grétry, Pierre Gaveaux, and Henri-Montan Berton. Also performed were operas by two Italian composers: Valentino Fioravanti's *Die Dorfsängerinnen* (popular in Germany) and three works by Ferdinando Paer. No works by other Italian composers were presented by Weber in Prague, apart from Antonio Salieri who lived in Vienna. Roughly a year after assuming his position Weber began focusing more on works by German-speaking composers. Of Classical operas, he presented the popular *Don Giovanni* as well as *Tito*, and during his vacation period he gave his substitute Franz Clement the task of conducting *Le nozze di Figaro*. The artistic climax of the year 1814 was to be Beethoven's *Fidelio*, to preparations of which Weber devoted extraordinary attention. The cool reception of this opera greatly disappointed him and provoked his very unflattering assessment of Prague audiences: 'es sind wahrhaft große Sachen in der Musik, aber – sie verstehens nicht, – man möchte des Teufels werden, Kasperl das ist das wahre für sie.'²

Added to the French operas in the following year were Méhul's *Hélène* and Adrien Boieldieu's *Der neue Gutsherr*. Apart from works by composers already mentioned, in this year Weber presented Meyerbeer's *Alimélek*, about which he wrote in the Prague *K. K. privilegierte Zeitung*, as well as *Die Wette* (which was a failure in Prague) by his rival Bernhard Anselm Weber (a conductor in Berlin), and *Elisene* by the Czech composer Jan Josef Rösler. *Elisene* had been given in Prague in its world premiere already by Weber's predecessor and had found a sympathetic reception with the audience. Weber presented no other works by his Czech contemporaries.

In 1816, the last year of his stay in Prague, Weber presented eleven more works including Grétry's *Richard Coeur de Lion*, Isouard's *Joconde*, Gaveaux's *L'échelle de soie*, and of German operas *Athalia* by Johann Nepomuk Poisl as well as Louis Spohr's *Faust*, with which he definitively ended his engagement in Prague.

Interesting is that during his time as chief conductor of the Estates Theatre in Prague Weber presented none of his own operas. For his *Silvana* (completed in 1810) Praguers had to wait until the year after his departure, when on 28 March 1817 he conducted it as a guest and was very warmly received by the audience. (He visited Prague once more that year, in November, when he married Carolina Brandt.) *Abu Hassan* (from 1811) was

2) Prague, 1 December 1814, to Johann Gänsbacher.

first heard in Prague on 21 July 1819, and after another two years on 29 December 1821 the Estates Theatre first presented *Der Freischütz*, which Weber himself then conducted in Prague on 15 February 1822 and again on the occasion of this opera's fiftieth Prague performance on 8 November 1823. Several months later, in March 1824, *Euryanthe* came to the stage of the Estates Theatre. *Oberon* was not performed in Prague until 1828, after Weber's death. However, Weber did present his own works in Prague in concerts. After his arrival in 1813 he gave his first concert on 6 March, conducting a symphony, a concerto, and a *Hymn* all from his own pen.

Weber's work in Prague exhausted him. He was not only chief conductor of the opera, but also responsible for programming, production, and stage directing, and often various auxiliary tasks as well. In his correspondence he complained repeatedly that he had minimal time in Prague for his own compositional work. He did not expect he would want to extend his Prague engagement. Contributing to his definitive decision to leave Prague was a severe verdict by the highest governmental committee of the land, which monitored management of the Estates Theatre, according to which during the past three years the opera had been neglected. Weber was very disappointed by this evaluation, and wrote a long letter to the impresario Liebich in which he defended his efforts to raise the standards of opera in Prague:³

Wahrlich, mein verehrter Freund, die Eröffnung, die Sie mir von den Bemerkungen der hohen Landesstelle in Betreff des Zustandes der Oper machen, die den Vorwurf ausdrücken, daß seit dem Jahre 1812 nichts für dieselbe geschehen sey, hat den bittersten Augenblick meines Künstlerlebens herbeigeführt. Einen Augenblick, dessen Erscheinung ich mir bei dem Bewußtseyn meines Eifers für die Sache nie und am allerwenigsten an einem Orte erwartet hätte, wo ich durch rastlose Thätigkeit meine Gesundheit und die Zeit zusetzte, in der ich als Componist etwas für die Welt und meine Ehre zu leisten im Stande gewesen wäre. Bloss um das schöne Bewußtseyn zu haben, den alten Ruf der Prager Musikvollkommenheit herzustellen, und zugleich zu zeigen, daß doch wenigstens eine Kunstanstalt vorhanden sey, die ohne die tausend gewöhnlichen kleinlichen Handwerks- und Neides-Erbärmlichkeiten rein und fern von allen Nebenrücksichten wirke und handle.

At Easter time in 1816 Weber submitted his resignation to Liebich. He parted with Prague on 7 October, leaving in the company of Carolina Brandt for Berlin where she performed as a guest. In the meantime, however, he had been negotiating with the administrative director of the theatre in Dresden concerning the position of chief conductor at the opera there.

Weber's three years of work in Prague are well documented by sources. Preserved from that time are 271 of his letters as well as his Prague registry book (his *Notizen-Buch*) and articles he published in the Prague press. The sources preserved in the Czech Republic have been inventoried in relatively great detail.⁴ Zdeněk Němec discussed them

3) Carl Maria von Weber an den Theaterdirektor Liebich in Prag, Prag, Ende November 1815. Quoted according to the Carl-Maria-von-Weber-Gesamtausgabe, accessed online 10 April 2013 at <http://www.weber-gesamtausgabe.de/de/A002068/Korrespondenz/A040835>

4) Concerning the history of theatre in Prague see e.g. TEUBER, Karl Oscar: *Geschichte des Prager Theaters I-III*, Haas, Prague 1883-1888.

extensively in his book *Weberova pražská léta* (Weber's Prague Years), published in 1944,⁵ which was used by John Warrack in his Weber biography.⁶ The Prague sources have also been investigated by Jaroslav Bužga.⁷ A major project in recent years has been progressive creation of a collected edition of Weber's correspondence, diaries, and musical works – the Carl-Maria-von-Weber-Gesamtausgabe (hereafter WeGA), which is accessible on the Internet.⁸ There is a question as to whether all the sources that Němec had available during World War II are still accessible today.⁹

Preserved in the Czech Museum of Music (as part of the National Museum) are six of Weber's letters¹⁰ and one manuscript copy of a score bearing his annotations. All these manuscripts come from the collection of Richard Morawetz (1881–1965), who in 1908 purchased items pertaining to the Czech lands from the collection of Friedrich Donebauer (1849–1916) at an auction held by the J. A. Stargardt firm in Berlin. Around 1900 Donebauer's extensive collection, containing mainly letters of musicians, their portraits, musical manuscripts, and album leaves, was one of the most important private music collections in the Austro-Hungarian Empire. Donebauer published three catalogues thereof.¹¹

In his first catalogue, from 1894, Donebauer listed three letters of Weber in the composer's own hand and one letter of his son Max Maria. In the second catalogue, from 1900, we find in addition to two of the letters of the composer included previously three more, plus one written by his wife Carolina Weber, and the title page of *Euryanthe* with the following annotation in Weber's hand: 'Zur Aufführung auf dem königlichen ständischen Theater in Prag Carl Maria von Weber.' The third listing, serving as the auction catalogue for the Stargardt firm in Berlin which sold the collection in 1908, includes besides manuscripts listed earlier also the most valuable item in the collection, namely the *Notizen-Buch* – Weber's own hand-written notebook from the time of his service as chief conductor in Prague, in which he recorded the operas, melodramas, and other spoken plays with music that he presented on the stage of the Estates Theatre during his three years there. Today

5) NĚMEC, Zdeněk: *Weberova pražská léta*, L. Mazáč, Prague 1944.

6) WARRACK, John: *Carl Maria von Weber*, Claassen Verlag, Hamburg 1972, 489 pp.

7) BUŽGA, Jaroslav: 'Carl Maria von Webers Prager "Notizen-Buch" (1813–1816). Kommentar und Erstveröffentlichung des Originals', in *Oper heute*, Henschelverlag Kunst und Gesellschaft, Berlin 1985. BUŽGA, Jaroslav: 'Weber als Operndirigent in Prag', *Beiträge zur Musikwissenschaft*, Vol. 30 (1988), pp. 58–61. BUŽGA, Jaroslav: 'von WEBER Carl Maria', in Ludvová Jitka et al.: *Hudební divadlo v českých zemích. Osobnosti 19. století* (Musical Theatre in the Czech Lands: Leading Figures of the Nineteenth Century), Divadelní ústav – Academia, Prague 2006, pp. 616–618.

8) <http://www.weber-gesamtausgabe.de>

9) Unfortunately in most cases Němec did not give the place of deposition of sources he discussed.

10) At the time the present study was originally prepared three of these letters were not yet accessible via WeGA. Editions thereof were added during updating of the website to Version 1.1.7 (on 17 April 2013). The fact that these letters are deposited in the Czech Museum of Music is not yet mentioned in WeGA. Accessed 1 June 2013 at <http://www.weber-gesamtausgabe.de>

11) *Aus der Musik- und Theaterwelt. Beschreibendes Verzeichnis der Autographen-Sammlung Fritz Donebauer in Prag*, Vorwort von Richard Batka, Buchdruckerei Löwit & Lamberg – Selbstverlag, Prague 1894. *Beschreibendes Verzeichnis der Autographensammlung Fritz Donebauer in Prag*, Vorwort von Richard Batka, 2. Ausgabe, Buchdruckerei Löwit & Lamberg – Selbstverlag, Prague 1900. *Sammlung Fritz Donebauer – Prag. Briefe, Musik-Manuskripte * Porträts zur Geschichte der Musik und des Theaters. Versteigerung vom 6. bis 8. April 1908 durch J. A. Stargardt Verlagsbuchhandlung und Antiquariat Berlin W. 35. Lützowstr. 47.* (Auction catalogue, Berlin 1908.)

this source is deposited in the Prague Conservatory¹² and has been made accessible in Czech musicological literature with a Czech translation published by Zdeněk Němec (*op. cit.*, note 5); an edition of the original was published by Jaroslav Bužga.¹³ WeGA has not included the *Notizen-Buch* in its edition.

In 1908 Donebauer's collection was sold in the above-mentioned auction held by Stargardt. Musical institutions in Prague endeavoured to acquire items pertaining to the Czech lands, but none of them succeeded in purchasing the collection as a whole. It was probably at that time that the *Notizen-Buch* came to the archive of the conservatory.¹⁴ Some letters from Donebauer's collection were purchased by the industrialist Richard Morawetz.¹⁵ In 1938 Morawetz emigrated to escape the Nazis and left his collection in Bohemia. After the war it was confiscated by the Communists and deposited in the Museum of Czech Literature and the Literary Archive of the National Museum. After the 'Velvet Revolution' of 1989 it was restituted to Morawetz's heirs, who sold it to the Czech Museum of Music in two parts – in 2003 and 2008. Found today in the second of these acquisitions are six letters of Weber. Two of them came from Donebauer's collection, while the others were acquired by Morawetz through his own collecting activities.

Detailed summaries and complete transcriptions of these letters are available on the Internet;¹⁶ here we present only brief descriptions, as follows.

Weber to Friedrich Rochlitz. Prague, 22 February 1813.¹⁷

NM-ČMH G 13725 (photocopy of the original, which is missing), 4 pages bearing writing.

Weber describes to Rochlitz under what circumstances he signed the contract for his Prague engagement; he still hopes that in the future he will make his trip to Italy. Presently he is busy corresponding with newly-hired members of the operatic ensemble, and is planning a trip to Mannheim and Munich together with the impresario Liebich. He has little time for composing. He has written two new songs (perhaps *Sind es Schmerzen*, WeV L.36 and *Unbefangenheit* 'Frage mich immer', WeV L.37?), and for the bassoonist Brandt of Munich, who had a concert in Prague on 19 February, an *Andante und Rondo Ungarise* (WeV N.7a). He is preparing for a concert on 6 March where he could present his *Hymn* to a text by Rochlitz (WeV B.8). He needs some good opera libretto. The impresario Joseph Seconda is interested in his operas, and the tenor Julius Miller wants to give *Silvana* as a benefit performance for himself.

Weber to Johann Gänsbacher. Prague, 5 March 1814.¹⁸

NM-ČMH G 13723, autograph, 2 folios, 4 pages bearing writing.

Weber gives details about his activities in Prague to date. Mainly he names eighteen operas that he has presented so far. He also mentions concerts he has conducted (Meyerbeer's oratorio *Gott und die Natur* on 25 December 1813, Gänsbacher's *Requiem* on 25 February 1814, and Haydn's

12) Library and Archive of the Prague Conservatory, shelf mark 2 C 557.

13) *Oper heute: Ein Almanach der Musikbühne*. [Bd.] 8. Henschelverlag, Berlin 1985. 263 + [1] pp.

14) It has no acquisition number, which would allow us to determine when the conservatory acquired it.

15) POŠTOLKA, Milan: 'Hudební památky Morawtzovy [sic] sbírky' (Musical Sources in the Morawetz Collection), *Časopis Národního muzea, oddíl věd společenských* (Journal of the National Museum, Division of Social Sciences), Vol. 131 (1962), pp. 89–113.

16) See <http://opac.nm.cz:8080/opaccmh/>, <http://www.weber-gesamtausgabe.de>

17) Edition of letter accessible at <http://www.weber-gesamtausgabe.de/de/A002068/Korrespondenz/A040599>

18) Edition of letter accessible at <http://www.weber-gesamtausgabe.de/de/A002068/Korrespondenz/A040674>

Die Schöpfung on 28 February). He draws attention to a concert being planned for 4 April in which he wants to present music by Czech composers – Tomášek, Vitásek, and Dionysus Weber – as well as several pieces by Vogler and Gluck. His orchestra sounds excellent. His *Te Deum* has been performed in the Valdštejn Garden. He has begun composing a new *Sonata for Piano in A flat major* (WeV Q.3). At the end he notes that he is rehearsing Vogler's opera *Samori*.¹⁹

Weber to Adolph Martin Schlesinger. Prague, 9 March 1816.²⁰

NM-ČMH G 13726, autograph, 1 folio, 2 pages bearing writing.

Weber informs his publisher that he will soon send the third book (of the series *Leyer und Schwert*, WeV L.49?) to poems by Karl Theodor Körner. He also reports that he has composed *Die Temperamente beim Verluste der Geliebten* (WeV L.48) to poems by Friedrich Wilhelm Gubitz and one book of *Romanzen und Lieder* (WeV ?).

Weber to Johann Gänsbacher. Dresden, 11 January 1825.²¹

NM-ČMH G 13724, autograph, 1 folio, 2 pages bearing writing.

Weber announces that his son (Alexander Victor Heinrich Maria von Weber) was born on 6 January. He has received from London the first act of the libretto for his new opera (*Oberon*). But this will not help him until he sees the whole text. He would like to postpone his trip to England by a year.

Weber to Jan Nepomuk Štěpánek. Dresden, 7 June 1824.²²

NM-ČMH G 13729/92 (the Štěpánek album), 1 double folio, 2 pages bearing writing.

Two of the Weber letters deposited in the Czech Museum are part of an album containing letters addressed to Jan Nepomuk Štěpánek, who from 1824 to 1834 was a member of the triumvirate managing the Estates Theatre together with Ferdinand Polawsky and Joseph Kainz. This letter, sent by Weber from Dresden on 7 June 1824, is an answer to Štěpánek's letter of 27 March and pertains to Weber's fee for performance of *Der Freischütz* in Czech translation. It seems strange to Weber that two versions of the opera were to be performed for one fee, but he doesn't want to give a negative answer to old friends and leaves the decision about the fee up to them.

Weber to the Estates Theatre in Prague. Dresden, January 1826.²³

NM-ČMH G 13729/94 (the Štěpánek album), 1 double folio, 3 pages bearing writing.

This second letter from the Štěpánek album is actually a circular, in which Weber points out that the right to perform the German version of *Oberon* can be granted only by the composer, not by unscrupulous businessmen who disseminate illegal copies. He sent this notice to opera theatres in Altenburg, Bamberg, Hamburg, St. Petersburg, and elsewhere in Europe. The copy sent to Prague bears an annotation in his own hand that for the sake of universal validity he is sending the circular also to theatres for which it is certainly needless:

Um der Allgemeinheit der Maaßregel willen, konnte ich selbst [!] denjenigen Bühnen bei denen sie gänzlich überflüssig ist, die Zusendung nicht wohl ersparen. Wofür ich Ihre freundliche Nachsicht wiederholt in Anspruch nehme.²⁴

19) However, he did not present this work during his time as chief conductor at the Estates Theatre.

20) Edition of letter accessible at <http://www.weber-gesamtausgabe.de/de/A002068/Korrespondenz/A040884>

21) Edition of letter accessible at <http://www.weber-gesamtausgabe.de/de/A002068/Korrespondenz/A042420>

22) Edition of letter accessible at <http://www.weber-gesamtausgabe.de/de/A002068/Korrespondenz/A042310>

23) No edition of this letter is available. Cf. <http://www.weber-gesamtausgabe.de/de/A002068/Korrespondenz/A042657>

24) For help in transcribing Weber's autograph inscriptions I thank Vlasta and Hubert Reitterer.

Also preserved in the collection of Richard Morawetz is a manuscript copy of Weber's cantata *Kampf und Sieg* (WeV B.10) with the composer's autograph comments in the score and his annotation on the title page. We know that Weber did not have much time or mental focus in Prague for composing, and *Kampf und Sieg* is one of the few substantial works he wrote there. It was composed directly under the impression of the defeat of Napoleon at Waterloo on 18 June 1815. Having experienced the tumultuous victory celebrations in Munich, Weber set to music a text by Johann Gottfried Wohlbrück. The cantata was premiered on 22 December 1815 in Prague in a concert given for Weber's benefit (which also included a piano concerto and songs from his pen, as well as Mozart's *Symphony in E flat major*) and was received with enthusiasm. Weber's pleasure was enhanced by the fact that Beethoven's analogous *Die Schlacht bei Vittoria* (also known as *Wellingtons Sieg*) was not successful in Prague.

Weber hoped his cantata would gain him favour with royal and imperial courts in Europe. Already on 24 April of the following year (1816) he wrote from Prague to Gottfried Weber as follows. He has sent the cantata to the Austrian Emperor Franz I, but it probably arrived shortly after the death of the empress and was therefore most likely ignored. He has sent another score to Berlin, to King Friedrich Wilhelm III of Prussia, whom he has asked to be allowed to perform the cantata in June 1817 on the occasion of the first anniversary of the battle, at a concert to benefit wounded veterans. (This actually occurred.) He has given a third score to the prince regent in England, and donated a fourth to the 'Union' concert society (Concertgesellschaft) in Bremen for charity purposes. It is this fourth score that is now deposited in the Morawetz Collection in the Czech Museum of Music. Morawetz probably acquired it from the 'Heyer Collection' in Cologne, a catalogue of which issued in 1916 lists a score of *Kampf und Sieg*²⁵ and provides detailed descriptions of its annotations in Weber's hand.²⁶

The score bears an annotation in Weber's hand. Because he donated it for charity purposes, he stipulated that it must not be sold, exchanged, given away, or lent:

Rechtmäßige Partitur der verehrlichen ConcertGesellschaft der Union zu Bremen zu Ihrem Gebrauch überlasse gegen die Verbindlichkeit dieses Stück weder verkaufen, vertauschen, verschenken, noch verleihen zu dürfen.

Prag d: 15 April 1816 Carl Maria von Weber

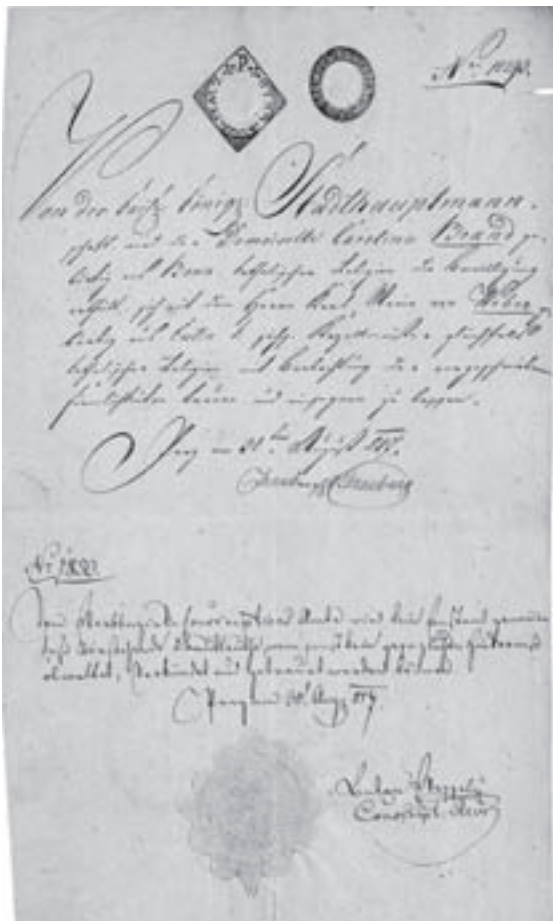
Strongly marked by its time, this cantata is in many respects incomprehensible to today's listeners. Nevertheless it has its important place in the process of maturation of Weber's compositional style. It gives clear evidence that he had gained extensive experience in Prague with dramatic repertoire – experience that he put to use both here and in his later operas.

25) As item number 243.

26) *Musikhistorisches Museum von Wilhelm Heyer in Cöln*, Katalog von Georg Kinsky, Vierter Band, Musik-Autographen, Cologne 1916, pp. 210-212.

In conclusion let us mention two more sources preserved in the Czech Museum of Music pertaining directly to Weber. They are documents related to his wedding, which took place in Prague. One is the original permission for Carolina 'Brand' (Brandt)²⁷ to marry Carl Maria von Weber, issued by the imperial-royal municipal office (kais. könig. Stadthauptmannschaft) and confirmed by the conscription office in Prague on 30 August 1817.²⁸ The other is a certification entitling Carl Maria von Weber to marry Carolina 'Brand', issued by the priest of the royal church in Dresden Joseph Schmid on 18 August 1817 and bearing the seal of the royal church of the Saxon court.²⁹

Carl Maria von Weber's work for the Estates Theatre marked an important stage in the history of this leading Prague theatrical venue, and the collectors Friedrich Donebauer and Richard Morawetz were aware of this. Thanks to them some of Weber's manuscripts have been preserved to this day in the Czech Museum of Music in Prague. Although they constitute only a small fraction of the total number of autograph letters and musical manuscripts he wrote in Prague, they nevertheless provide unique testimony connected directly with the place of their origin.

**Povolení k sňatku pro Carolinu Brandovou /
Permission to marry for Carolina 'Brand' (Brandt)**
Praha, 30. 8. 1817 / Prague, 30 August 1817
NM-ČMH G 5365

27) Her surname is written here as Brand, as also in the next-mentioned permission for C. M. von Weber.

28) NM-ČMH G 5365.

29) NM-ČMH G 5364.

30) This table lists operas and spoken plays with music that are listed by Weber himself in his Notizen-Buch, the opening performances of which he conducted himself with several exceptions. As compared with Bužga's edition of the Notizen-Buch some dates have been corrected according to the original, and original titles of operas have been supplied, as well as musical numbers Weber composed to be inserted into works by others. French operas are highlighted in grey.

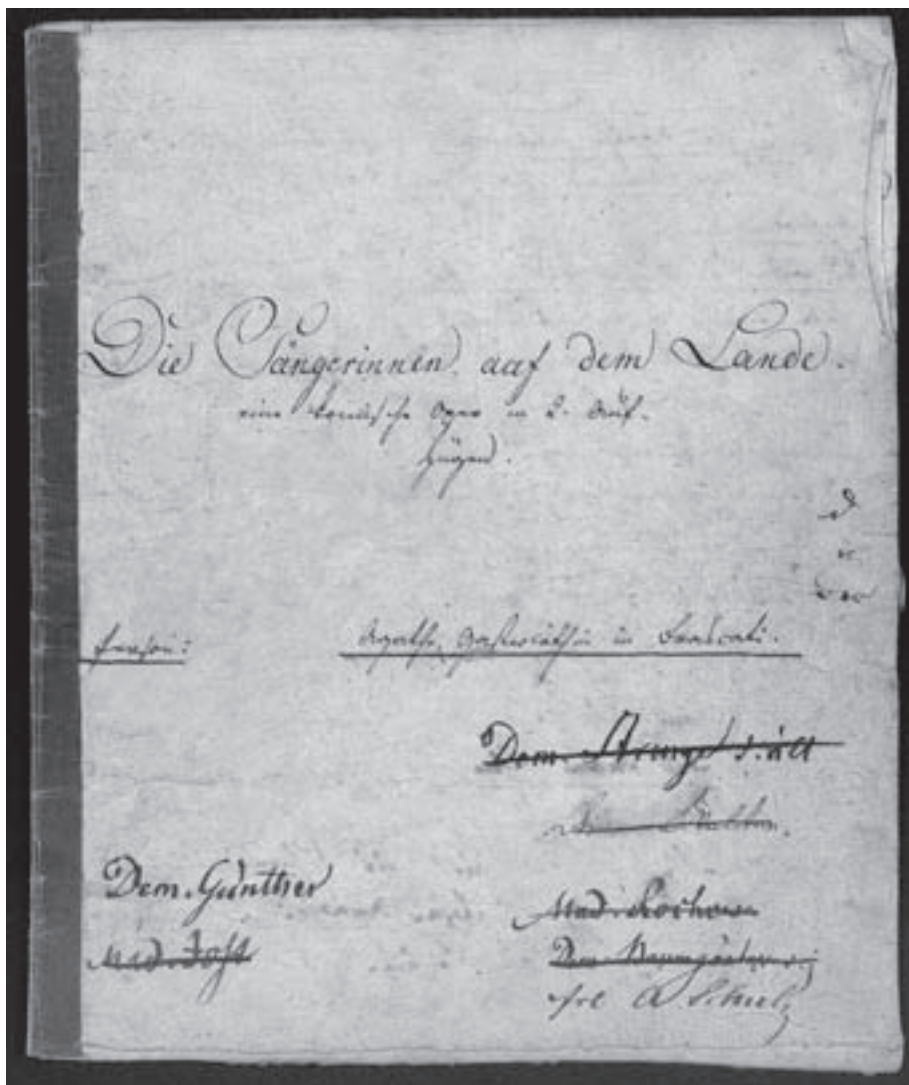
Weber's List of Works (Operas, unless Stated Otherwise) that He Presented in the Estates Theatre, 1813–1816³⁰

German Title (and original title if different)	Composer	Opening Performance		Comment
<i>Ferdinand Cortez</i>	Spontini, Gaspare	9 September	1813	
<i>Die vornehmen Gastwirte</i> (<i>Les aubergistes de qualité</i>)	Catel, Charles-Simon	19 September	1813	
<i>Jacob und seine Söhne in Egypten</i> (Joseph)	Méhul, Etienne-Nicolas	26 September	1813	
<i>Die Vestalin</i> (<i>La vestale</i>)	Spontini, Gaspare	3 October	1813	
<i>Der Wasserträger</i> (<i>Les deux journées</i>)	Cherubini, Luigi	17 October	1813	
<i>Uthal</i>	Méhul, Etienne-Nicolas	19 October	1813	
<i>Faniska</i>	Cherubini, Luigi	7 November	1813	
<i>Das Lottoloos</i> (<i>Le billet de loterie</i>)	Isouard, Nicolas	21 November	1813	
<i>Carlo Fioras</i>	Fränzl, Ferdinand	19 December	1813	
<i>Medea</i>	Benda, Jiří Antonín	28 December	1813	Melodrama
<i>Aschenbrödel</i> (<i>Cendrillon</i>)	Isouard, Nicolas	1 January	1814	
<i>Johann von Paris</i> (<i>Jean de Paris</i>)	Boieldieu, Adrien	8 January	1814	
<i>Don Juan</i> (<i>Don Giovanni</i>)	Mozart, Wolfgang Amadeus	15 January	1814	Benefit for Weber
<i>Die Dorfsängerinnen</i> (<i>Le cantatrici villane</i>)	Fioravati, Valentino	30 January	1814	
<i>Adolphe und Clara</i>	Dalayrac, Nicolas-Marie	6 February	1814	
<i>Hausgesinde</i>	Fischer, Anton	13 February	1814	
<i>Andromeda und Perseus</i>	various	2 March	1814	
<i>Sargines</i> (<i>Sargino, ossia L'allievo dell'amore</i>)	Paer, Ferdinando	7 March	1814	
<i>Die Verwandlungen</i>	Fischer, Anton	12 March	1814	
<i>Fanchon das Leyermädchen</i>	Himmel, Friedrich Heinrich	27 March	1814	
<i>Aline</i>	Berton, Henri-Montan	19 April	1814	
<i>Schweizerfamilie</i>	Weigl, Joseph	10 May	1814	
<i>Das Fest im Eichthale</i>	Ebell, Heinrich Carl	24 May	1814	
<i>Ostade oder Adrian von Ostade</i>	Weigl, Joseph	4 June	1814	

<i>Alamon</i>	Isouard, Nicolas	12 June	1814	
<i>Blaubarth</i> (<i>Raoul Barbe-bleu</i>)	Grétry, André-Ernest-Modeste	19 June	1814	
<i>Salomonsurtheil</i>		23 June	1814	
<i>Die beyden Savoyarden</i> (<i>Les deux petits Savoyards</i>)	Dalayrac, Nicolas-Marie	26 June	1814	
<i>Sohn der Tapferkeit</i>	Vojtišek, Antonín Fabian	14 July	1814	Singspiel
<i>Der kleine Matrose</i> (<i>Le petit matelot</i>)	Gaveaux, Pierre	22 July	1814	Opening conducted by Franz Clement
<i>Samson</i>	Müller, Wenzel	31 July	1814	Melodrama
<i>Figaro</i>	Mozart, Wolfgang Amadeus	1 August	1814	Opening conducted by Franz Clement
<i>Der Kalif von Bagdad</i> (<i>Kalif de Bagdad</i>)	Boieldieu, Adrien	7 August	1814	Opening conducted by Franz Clement
<i>Camilla</i>	Paer, Ferdinando	14 August	1814	Opening conducted by Franz Clement
<i>Die Teufelsmühle</i>	Müller, Wenzel	3 September	1814	Play with songs
<i>Das unterbrochene Opferfest</i>	Winter, Peter	14 September	1814	Opening conducted by Franz Clement
<i>Der lustige Schuster</i>	Paer, Ferdinando	3 October	1814	
<i>Der Corsar aus Liebe</i> (<i>L'amor marinaro ossia Il corsaro</i>)	Weigl, Joseph	16 October	1814	
<i>Titus</i>	Mozart, Wolfgang Amadeus	25 October	1814	
<i>Das neue Sonntagskind</i>	Müller, Wenzel	27 October	1814	
<i>Fidelio</i>	Beethoven, Ludwig van	27 November	1814	
<i>Helene (Héléna)</i>	Méhul, Etienne-Nicolas	4 January	1815	Weber: scene and aria 'Ha! Sollte Edmund selbst der Mörder sein?' / 'Laß, o laß ihn Rettung finden' (WeV D.2)
<i>Axur</i>	Salieri, Antonio	20 January	1815	
<i>Rochus Pumpernikel</i>		29 January	1815	Quodlibet
<i>Die Schwestern von Prag</i>	Müller, Wenzel	3 February	1815	
<i>Die Familie Pumpernikel</i>		7 February	1815	Quodlibet
<i>Die Zauberprobe nach Così fan tutte</i>	Mozart, Wolfgang Amadeus	4 March	1815	Benefit for Weber
<i>Der Teufelstein</i>	Müller, Wenzel	7 April	1815	
<i>Die Wette</i>	Weber, Bernhard Anselm	8 April	1815	

<i>Elisene</i>	Rösler, Jan Josef	20 April	1815	
<i>Die Husitten vor Naumburg</i>	Weber B. A., Schulz, Danzi, Walter, Schuster, Reichardt, Vogler	23 April	1815	Spoken play with choruses
<i>Die Alpenhirten</i>	Volánek, Antonín	7 May	1815	
<i>Agnes Sorell</i>	Jírovec, Vojtěch	15 May	1815	
<i>Babylons Pyramiden</i>	Winter, Peter	23 June	1815	Opening conducted by Franz Clement
<i>Der neue Gutsherr (Le nouveau seigneur de village)</i>	Boieldieu, Adrien	3 August	1815	Opening conducted by Franz Clement
<i>Travestie Aeneas</i>	Stegmayer, Seyfried	26 August	1815	Weber: Lied 'Mein Weib ist capores' (WeV D.3/1), Tanzlied 'Frau Lieserl juhe!' (WeV D.3/2) Opening conducted by Franz Clement
<i>Lieb' und Vesöhnen oder Die Schlacht bei Leipzig</i>	(Gubitz, Friedrich Wilhelm)	18 October	1815	Weber: Lieder 'Wer stets hinter'n Ofen kroch' (WeV F.5/1), 'Wie wir voll Glut uns hier zusammenfinden' (WeV F.5/2) after Franz Martinec
<i>Alimelek (Wirth und Gast, Die beyden Kalifen)</i>	Meyerbeer, Giacomo	22 October	1815	
Johann von Wieselburg		22 November	1815	parody on Boieldieu's Jean de Paris
<i>Die Jugend Peter des Grossen</i>	Weigl, Joseph	26 December	1815	
<i>Joconde oder Die Abentheurer (Joconde ou Les coureurs d'aventures)</i>	Isouard, Nicolas	11 January	1816	
<i>Richard Löwenherz (Richard Coeur de Lion)</i>	Grétry, André-Ernest-Modeste	5 February	1816	
<i>Strickleiter (L'échelle de soie)</i>	Isouard, Nicolas (sic, actually by Gaveaux, Pierre)	11 February	1816	
<i>Doctor und Apotheker</i>	Dittersdorf, Carl Ditters von	21 February	1816	
Der travestirte Hamlet		25 February	1816	Farce with songs
<i>Der Hund des Aubri de Montdidier</i>	Seyfried, Ignaz Xaver von	27 April	1816	Melodrama
<i>Athalia</i>	Poisl, Johann Nepomuk	21 May	1816	

<i>Das Haus ist zu verkaufen</i>	Mauer, Franz Anton	3 July	1816	
<i>Das Sternen Mädchen im Maidlinger Walde</i>	Kauer, Ferdinand	4 August	1816	Weber: Lied (WeV D.5), play with songs
<i>Faust</i>	Spohr, Louis	1 September	1816	
<i>Der Dorfbarbier</i>	Schenk, Johann Baptist	22 September	1816	

Die Sängerinnen auf dem Lande (Die Dorfsängerinnen)

Dobovy opis textu role Agaty se jmeny interpretek. Zachovano z archivu Kralovskeho eskeho zemskeho divadla v Praze / Period manuscript copy of the text for the role of Agathe with names of performers. From the archive of the Royal Czech Theatre of the Land in Prague.

NM-MH, . pr. / Acquisition number Sp 88/78